

BALOGH ROBERT

Rentrer à la maison!

Gyerekkoromban mindenfélét összeszedtem. Fél lepkeszárnyat, letört gyíkfarkat, csillogó kavicsot, színes, pöttyös madártojást. Ha találtam egy halott egeret, hangyabolyra tettem, és beborítottam egy öreg tányérral. Az egér csontocskáit betettem egy skatulyába, azt zörgettem, úgy ijesztgettem a húgomat, hogy jön a szellemegér...

Szerettem a nagyszüleimnél nyaralni, egymással mogorván beszéltek, engem szerettek mindketten. A nagyapám elnézte, ahogy tekerek a kisbiciklimmel az útszéli fák alatt, főleg nyárközepén szerettem ott játszani, akkor hullott a halványsárga virág, ott bicajoztam egész délután. Élveztem, ahogy a gumi recéi előrehajigálják a szirmokat. Lassan tekertem, különösen azt élveztem, ha már megszikkadtak a virágok. Szerettem azt a halk kis zizegést.

Emlékszem volt egy merőkanál a vödörben. Ha szomjas voltam, édes íze lett a víznek. Mindenki ebből merített, ha megszomjazott. Megkopott a zománcos nyele. A kanalán repedések. Fogak nyoma. Félig bekapta, ha szomjas voltál. Szívtad, nyaltad, nyelted a vizet. Csücsörítettél az ajkaddal. Odakoccant a fogad, lassan repedt a zománc. Nem volt hús másodperc, amíg kiittad. Nem volt annyi. Hányszor lehetett a szánkban, de hányszor. És mi lett vele? Hol van? Szívesebben innék belőle, mint a kristálypoharakból.

Szerettem a meglepetéseket. Mindegy mit. Mindegy mekkorát. – Lepetést – így mondtam. Nagypapával szerettem nézni a borzokat. Tudta merre járnak, ismerte a csapást. Mesélte, hogyha sok kukoricát találnak, akkor az egyik lefekszik a hátára, a másik megpakolja csövekkel és hazahúzza. Amíg vártuk a borzokat, Nagypapa mesélt arról, hogy nincsen nagyobb ajándék annál, mint amit az Úrtól kaphatsz, és mindent csak a családon át juttat el hozzád. Nem ér semmit az az ország, nem ér semmit az a föld, amiért ölni kell. Mesélt a háborúról. Hogy elvitték, de csak árkokat ásott meg zsákokat rakott, már nem kamaszként, még nem felnőttként, és annyi, de annyi halottat látott...

Itt hosszan hallgatott, talán elgondolkodott, mi az, amit elmondhat, mi az, amiről inkább hallgatnia kell egy tízéves kiskamasz előtt.

Aztán mégis folytatta. Hogy előbb a cseheknél jártak, és egyszer találkozott cigányokkal az erdőben, akik a pocsolyákból ittak és tényleg az erdőben laktak, a pusza földön háltak...

Aztán elnézést kért nagypapa, hogy megint csak rossz dolgokról mesélt. Meg azért is, hogy nem tudta megjegyezni a születésnapomat. A sajtóját sem tudta, a lányát se, apámét meg főleg nem.

– Nem ez a fontos – így magyarázta. Az Úr úgyis tudja, mikor születted. Majd ő megajándékoz téged. Végtelen az Úr kegyelme! Én mit adhatnék neked? Egy a fon-

tos. Ne hazudj az Úrnak! Nekem hazudhatsz. Anyádnak is, ha nem szégyelled. De az Úrnak ne hazudj, mert megbüntet érte!

Lassan sétáltunk nagyapával, az erdő felé, át a kukoricáson a borzcsapáshoz. Arról mesélt, hogy éppen megházasodott, mikor a frontra kellett mennie. Az I. Világháborúba. Még emlékszik, hogy sírt a nagymama. Azt mondta, hogy akkor még nem tudta, hogy nem szabad hinni minden sírásnak. Legtöbbször aki sír, magát sajnálja, nem azt, aki miatt sír. A háború az meg borzalmas. Vonatra fel, vonatról le. Ágyúk, puskák, és lehetsz te akármilyen ügyes, vagy jó lövész, semmi esélyed egy bomba ellen. Vagy géppuska. Meg a gáz... Nem volt ő ehhez szokva. Az erdőt járta mindig is. Meg a földet művelte. Elkerült Franciaországba, harcolni, védeni a hazát, és ott rögtön, az első csatában fogságba esett. Megint hurcolgatták, menetelt, vonatozott, és a végállomás a láger volt, a franciáknál „camp”, és szögesdrót, a „fil de fer barbelé”, meg örök, a „gardes”. Nem lehetett csinálni semmit, csak unatkozni, meg tetvéskedni, poloskára vadászni... Hát egyszer sorakozónál, mondták hogy jelentkezzen, aki ért a paraszti munkához. Öregapám jelentkezett. Gondolta, csak jobb dolga lesz egy tanyasi gazdaságban, mint a katonák között a camp-ban.

Másnak nem beszélt erről az öreg. Anyám sem tudta, hogy az apja beszélt franciául. A TSZ-től kapott egy kis nyugdíjat, és folyton veszekedtek nagymamával. Ennyit tudtunk róla. Hogy nagyokat hallgat. Meg sokat nyelte a nyálát, ha felidegesedett.

Egy családhoz került, azt mesélte, hogy azok nem beszéltek németül, svábul főleg nem, ő meg nem beszélt franciául. Csak mutogattak egymásnak, hogy mit kellene csinálni, ő meg nem volt lusta. Elég rendetlen népek voltak az öregapám szerint, meg hát, aki hadra fogható volt, az a fronton harcolt. De ő hamar rendet tett. Kivirágzott a kis gazdaság. Öregapám hajtotta a kocsit, úgy jártak hetente kétszer piacra, meg a katonákat is ellátták. Előbb hetente járt ki ellenőrizni őt egy „officier”, de aztán megritkult, néha hónapokig is elmaradt.

Öregapám tudott írni és olvasni, megtanulta az elemi iskolában, de magától soha nem írt egy levelet sem. Majd öt éven át ő sem tudott semmit az otthoniakról, azok sem róla.

És amikor egy óras várakozás után megjöttek a borzok, valószerűtlen volt az a két fekete-fehér állat, de nem húzták egymást. Csak óvatosan poroszkáltak, ki is szagoltak minket, álltak, néztek a szürkületben a vaksi szemükkel. Kicsit közelebb mentünk hozzájuk, nagyapa óvatosságra intett, hogy nagyot tudnak karmolni. Négy lépés távolsáig engedtek. Aztán elfutottak az erdő széli bokrokig. Még visszaneztek, mielőtt eltűntek.

Az öregapám folytatta, hogy tudod kisunokám, engem ott szerettek. Becsben tartottak. Az elején még féltek, hogy meg fogok szökni, rám zárták a pajtát a háziak. De aztán rájöttek, hogy nem kell félniük. Szerettem azt a tanyát. Jó fekete földjük volt, kicsit szeles az a vidék, az emberek is csöndesek, némák. Beszélni nem kellett, csak dolgoztunk. A telet már a házban töltöttem, velük ettem, aludtam. Lassan pár szót megtanultam. A legszükségesebbeket. A búza az „blé”. „Semer du blé” az búzát

vetni. Éhes vagyok az „Je suis affamé”. Kapálni az houé... Az öreg paraszt hallgatott rám. Jobban értettem a borhoz, mint ők. „Vin”. Az állatok is kezesebbek lettek. Úgy megszoktam náluk, úgy dolgoztam, mint otthon. Lovon jártam ki a határba, szántottam, arattam, volt egy lánya, a harmadik évtől kezdve néhanap összefeküdtünk, nem szólt érte senki... Megdolgoztam mindenért. Aztán, amilyen hirtelen jött a háború, úgy el is múlt. Négy év telt el, vagy már több is... Jött a katona, kézzel-lábbal elmagyarázta, hogy mehetek haza. Kaptam papírt, hogy isten hírvél... „Dieu est avec vous, monsieur!” Még egy lovat is hagyott ott. „Cheval”. Délután volt, úgy négy tájt. Szabad ember lettem. „Rentrer à la maison!” Menjek haza! Összecsomagoltam a holmimat. Nem volt több egy zsáknál. Benn mindenki csöndben volt. „Au revoir!” – ezt mondtam. Felültem a lóra. Az öreg paraszt odafutott, átölelte a csizmámat és sírt. „Marriez vous à ma fille!” Ezt mondta. Vegyem feleségül a lányát. Én is sírtam. Haza szerettem volna jönni. Mégis volt már egy feleségem. Talán gyermekem is. A szüleim. A házunk. De minden olyan távolinak tűnt. Túlságosan távolinak. Egyszerűbb lett volna maradni. „Faites vôtre la terre, la maison, tout...” Legyen tiéd a föld, a ház, minden. „Ma fille! Acceptez-moi...” A lánya is. Minden. Csak el kellett volna fogadnom. Nem tudom, hogy jól döntöttem-e. Sokszor feltettem már ezt a kérdést. Amikor hazaértem, ott várt egy ötéves lány. Meg egy fél éves. Az öcsém besegített. Azt gondolták, hogy én már...

– Miért nem írtál, te szerencsétlen!?! Te barom! Hány ember életét teszed tönkre?! Minek jöttél vissza? – Emlékszem nagyanyád hisztérikus hangjára. Amikor megismertem, kettőt nem tudott szólni. Amikor hazaértem, ahogy rám ismertek, egyből elhallgattak. A testvéreim meg tudtak volna ölni. Már elosztottak maguk között mindent, földet, vagyont, nem lehetett azt visszacsinálni... Akkor már tudtam, hogy nem jól döntöttem. Nem volt jó döntés. Se házam, se földem, se feleségem... Ahogy álltam ott, a francia paraszt kezét éreztem a lábamon. Csak már nem ültem lovon. És csak én sírtam...

Már szégyellem, de többet nem jártam el nagypapával. Előbb a szüleim tiltottak tőle, amikor meséltem nekik arról, amit mondott, aztán kamaszként már nem volt rá időm, mert kifogásokat kerestem, mert inkább bandáztunk a fiúkkal, fociztunk, marhászkodtunk, vedeltünk mindenféle olcsó bort, szívtuk a kapadohányt és folyton nem létező lányokról hengegtünk. Ő meg csak emésztette magát. A nagypám. Aztán mire elmúltam húsz, már nem voltam kamasz, már szerettem volna beszélni vele. De már nem volt ott. Csak feküdt, feküdt hidegen. Két méterrel a felszín alatt. Ott volt, de már nem ő. Már nem lehetett. Csak a fejemben rakosgattam a történetet. Az övét. Az enyémet.